

★ Γ Ν Ω Μ Α Ι ★

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΔΡΙΑΝΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1903

Φίλτατέ μοι,

ν ὠρίζεις κάλλιον ἐμοῦ ὅτι ὅπου ἡ ἰδιωτική πρωτοβουλία ἀνεμύθη καὶ ἔδρασε, ἐπετελέσθησαν ἔργα γενναῖα καὶ πολλὰ. Σχεδὸν θαύματα. Ἰδὲ τί γίνεται ἐν Ἀγγλίᾳ μετὰ τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν. Ἐκεῖ, τὸ Κράτος δὲν ἀναμιγνύεται σχεδὸν εἰς τίποτε, οὔτε εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν. Ὅλα οἱ ἰδιώται.

Ἀλλὰ μήπως ἐν Ἑλλάδι δὲν συμβαίνει τὸ αὐτό; Ὅ, τι καλὸν ἔχομεν, ὅ, τι ὠφέλιμον ἐγένετο, ὅ, τι σοβαρὸν διεπράχθη ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐγνωσμένην γενναιωδориαν — ἀνάγνωθι: πρωτοβουλίαν — τοῦ Ἑλληνικοῦ. Παρ' ἡμῶν μάλιστα παρετηρήθη καὶ τι πολὺ περισσότερον, ἄξιον πολλῆς μελέτης. Ὅταν τὸ Κράτος ἐπεδίωξεν ἔργον τι ἀναγόμενον εἰς σφαίρας ἄλλοτριας τῆς πολιτικῆς, ἡ ἀποτυχία καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ θαλάσσιον ἔσπεψε πάντοτε τὴν ἐπιχειρήσιν του. Τὸ διατί δὲν ζητῶ νὰ ἐξετάσω, ἀρκεῖ μόνον ὅτι εἶναι γεγονός τοῦτο ἀποδεδειγμένον.

Ἐνθυμοῦμαι, ἀγαπητέ μοι συνάδελφε, ὅτι ὅταν πρὸ δεκατεσσάρων ἐτῶν ἐξώσθην ἐκ Τουρκίας καὶ ἤλθον ἐνταῦθα ὅπως ἐγκατασταθῶ, τρία πράγματα ἐζήτησα πρῶτον νὰ ἴδω εἰς τὰς Ἀθήνας, τρία πράγματα τὰ ὁποῖα συγκινοῦν μυριακίτα καὶ ἡλεκτρίζουν πάντα Ἑλληνα, ἰδίως τὸν ἐκ τῆς ὑποδούλου καταγόμενον. Τὸν Παρθενῶνα, τὸ μνημεῖον τοῦ αἰοῦμένου Πατριάρχου Γρηγορίου καὶ τὸν τάφον τοῦ ἀθανάτου μας Κανάρη. Μετέβην πρῶτον ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου καὶ ἐθαύμασα τὸ ἔργον τοῦ Ἰκτινίου, κατήλθον εἰς τὴν Μητρόπολιν καὶ συγκινημένος ἡσπάζσθην τὸ ἀπείριστον καὶ μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον τοῦ μεγαλομάρτυρος τοῦ 21, εἶτα δέ, μετέβην εἰς τὸ Νεκροταφεῖον. Ἐζήτησα ἀπὸ τὸν ἐκεῖ εὐρισκόμενον ἱερέα νὰ μοὶ ὑποδείξῃ τὸν γιγάντιον τάφον τοῦ γιγαντοδεστέρου τῶν ἡρώων. Ἡ ἀπάντησις ὑπῆρξε σπαρακτική καὶ ἀνέλπιστος. «Δὲν γνωρίζω ποῦ εἶναι» μοῦ εἶπεν ὁ ἱερεὺς. Φαντάζεσαι τὴν ἐκπλήξιν μου, τὴν ἀγανάκτησίν μου. Κύριός τις εὐρισκόμενος ἐκεῖ ἔτυχε νὰ γνωρίξῃ ποῦ εὐρίσκεται ὁ τάφος καὶ μοὶ τὸν ἐπέδειξεν. Ἀλλὰ ἀπογοήτευσις. Εἰς μαρμαρίνος σταυρός, φέρων τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου πυρπολητοῦ, εἰδείκνυν ὅτι ἐκεῖ ὑπὸ τὸ χῶμα, ὡς ὁ κοινότερος τῶν θνητῶν, κεῖται ὁ Κωνσταντῖνος Κανάρης!

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης με κατέλαβε τὸ δέος, ἡ ἀπογοήτευσις. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν θλίψιν ἣν ἡτλήσθην τότε. Μοὶ ἀρρήθθη κάτι τι ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν μου, ἀπὸ τῆς ἐλπίδας μου, ἀπὸ τὴν ὑπερφανεϊάν μου.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀπεκρυσταλλώθη ἐντός μου μία ἰδέα, ἐν σχέδιον Ἐνὸς παρέρχεται ὁ χρόνος τόσο καὶ ἐνδυναμοῦται ἡ ἰδέα ἐκείνη καὶ τὸ σχέδιον ἐκεῖνο.

Ἐπίτρεψόν με νὰ σοὶ τὸ εἶπω, νὰ σοὶ τὸ προτείνω. Ἐλπίζω νὰ τὸ παραδεχθῇς, νὰ τὸ υἱοθετήσῃς, σὺ δ-

στις ἔχεις βαθὺν πατριωτισμὸν καὶ τὴν θετικότητά ἐν τῇ ἀντιλήψει τῶν ζητημάτων.

Ἀκουστέ με λοιπόν.

Δὲν ἔχομεν μόνον καθῆκον ἱερὸν ὅπως τιμῶμεν τὴν μνήμην ἐκείνων οἵτινες ἐμεγαλουργήσαν, δοξάζαντες τὴν πατρίδα. Ὁρῶμεν πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ δεικνύωμεν αὐτοὺς ὡς ὑπόδειγμα εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Τὸ καλὸν παράδειγμα ὑπῆρξε πάντοτε ὠφέλιμον. Τιμῶντες τοὺς μεγάλους, προκλοῦμεν τοὺς ἀπογόνους μας εἰς ἔργα μεγάλα. Ἐν τῇ ἀμίλλῃ μεγαλουργεῖ ἐν ἔθνος. Λαὸς χωρὶς ἱστορίαν, χωρὶς παραδείγματα, ὁμοιάζει ποτὸν τὴν ὕδατος ἄνευ πηγῆς καὶ ἄνευ ἐκβολῆς. Σπίζει, φέρεται μιάσματα καὶ τέλος ἀπορροφῶται.

Ἰδού τί προτείνω.

Νὰ σχηματισθῇ εἰσαίτια ἀνδριάντων, Ἐκαστον μέλος νὰ πληρώσῃ ποσὸν τι κατὰ μῆνα. Τὰ συλλεγόμενα ποσὰ τὰ ὅποια πέπεισμαι ὅτι θὰ ᾔτι μεγάλα, νὰ χρησιμεύωσι πρὸς ἀνδύρουν ἀνδριάντων ἐν Ἀθήναις. Θὰ στολισθῇ οὕτω καὶ ἡ κομψὴ καὶ πρωτεύουσα με ἔργα ὠραῖα καὶ διδασκτικά. Θὰ κερδίσῃ καὶ ἡ καλλιτεχνία ἡ Ἑλληνική, ἥτις θὰ εὖρη στάδια δραστεῖας καὶ ἀμιλλῆς. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἄλλου, τὸ ἡθικὸν κέρδος θὰ εἶναι μέγα, ἀυπολόγητον. Τίς θ' ἀρνηθῇ νὰ ἐγγραφῇ μέλος εἰς τοιοῦτον Σύλλογον;

Πειθῶντάς, ἕκαστον φίλους μου ἀναλαμβάνω νὰ ἐγγράψω εἰς τὴν σχηματισθησομένην αὐτὴν εἰσαίτια. Ἀλλ' ἕκαστον νεώστὶ ἐγγραφόμενον μέλος ὀφείλει νὰ ἐγγράφῃ δέκα τοῦλάχιστον νέα μέλη. Δὲν θὰ παρῇ ἔτος καὶ χιλιάδες Ἑλλήνων θ' ἀποτελοῦν τὸν Σύλλογον τοῦτον.

Ρίψε τὴν ἰδέαν αὐτὴν εἰς τὴν δημοσιότητα. Θὰ πεισθῇς ἀμέσως ὅτι ἐνθουσιωδῶς θὰ γίνῃ ἀποδεκτή.

Φαντάζεσαι, ἀγαπητέ μοι φίλε, πόσον ὠραῖον καὶ παρήγορον θὰ εἶναι νὰ ἴδωμεν μίαν ἡμέραν, ἥτις ἐλπίζω νὰ μὴ εἶναι μακράν, τὰς Ἀθήνας καὶ ἐστειμένους μετὰ μεγαλοπρεπεῖς ἀνδριάντας, οἱ τῶν ἀληθινῶν καὶ πατριωτικῶν καὶ πολυχλαύτων πρῶτων βασιλέων μας, τοῦ αἰμεινέστου Ὁθωνος τοῦ Μεγάλου καὶ Ἀμαλίας τῆς Ἐνναρέτου; τοῦ τιῆνος Κανάρη; τοῦ ἀτρομήτου Καραϊσκάκη; τοῦ εὐγενούς Μπότσαρη καὶ τῶσων ἄλλων μυθῶν ἡρώων τοῦ 21;

Ὁ πρῶτος ὁμοῦ ἀνδριάς ὅστις θὰ στηθῇ ἄς εἶναι ὁ ἀνδριάς τῆς Ἑλ λ α δ ο ς, ἥτις ἐγγλουργήσῃ τὰ ἐνδοξα τέκνα τῆς!

Δὲν σοὶ λέγω τίποτε ἄλλο. Μία ἀπόφασις χρειάζεται καὶ τὸ σχέδιόν ἐπέτυχε.

Σὲ ἀσπάζομαι

ΑΛΕΞ Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ

Κύριον

Δ. Ι. Καλόγερόπουλον

Διευθυντὴν Ἑπτακοθήκης,

Σ. τ. Π. — Ἐκθύμως ἐπικροτοῦμεν εἰς τὴν πρότασιν τοῦ φίλου συναδέλφου καὶ ἡ Ἑπτακοθήκη, εὐχαρίστως ἐγκολοῦται τὴν εὐγενὴ καὶ πατριωτικώτατην ἰδέαν. Αἱ Ἀθῆναι πρὸ πολλοῦ ἔδει νὰ ἐκοσμοῦντο μετὰ ἀνδριάντας καὶ μνημεῖα, μία δὲ ἀπὸ τὰς ἐκλήξεις τῶν ἔθνων εἶνε ἡ παντελὴς ἄλλειψις παρ' ἡμῶν ἐκφράσεως ἐνθουσιασμοῦ πρὸς τοσοῦτος καὶ τοσοῦτος ἥρωας. Τὸ ἔργον δὲν εἶναι βεβαίως μικρὸν. Ἀλλ' ἡ θέλησις ὅλα τὰ ὑπερνικᾷ. Ἀπεδείχθη δι' ἡ δι' ἐπιτροπῶν ἐνέργεια εἶνε ἀσθενεστάτη χρειάζεται δύναμις καὶ τὴν δύναμιν ἀποτελοῦν οἱ πολλοί. Διὰ τοῦτο ἡ Ἑπτακοθήκη, ἀρχομένη τῆς ἐνεργείας ἀνοίγει ἀπὸ τοῖς προσεχέσις φύλλον καταλόγον ἐγγραφῆς μελῶν τῆς Ἑταιρείας. Ὅσοι τῶν ἀπανταχοῦ ἀναγνωστῶν μας ἀποδέχονται τὴν ἰδέαν τῆς ἰδρύσεως τοιαύτης Ἑταιρείας παρακαλοῦνται νὰ μᾶς τὸ δηλώσωσιν, εὐθὺς δ' ὡς καταρτιθῇ ὁ πρῶτος κατάλογος ἐγγραφῶν θὰ τεθοῦν αἱ βάσεις τοῦ σωματείου, καταρτιζομένου ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Καταστατικοῦ.